

УДК 658.51:631

СТРУКТУРА ПРОГРАМ ЗАМІЩЕННЯ НАФТОВИХ ПАЛИВ БІОДИЗЕЛЕМ

Маланчук О.В

Львівський національний аграрний університет

Проанализировано научно методические принципы управления программами замещения нефтяных топлив биодизелем. Описана структура программ замещения нефтяных топлив биодизелем из растительного масла. Концептуально раскрыто взаимодействие проектов в программе замещения нефтяных топлив биодизелем.

The research and methodical bases of management by program of the oil fuel substitution by biodiesel are analyzed. The structure of the program of the oil fuels substitution by plant oil biodiesel are described. The interaction of projects in the programs of the oil fuels substitution by plant oil biodiesel are conceptually considered.

Постановка проблеми.

Значний рівень залежності України від імпорту нафтових палив в умовах стрімкого зростання його вартості та високого ступеня політизації проблем ціноутворення є вагомою загрозою національній економічній безпеці. Найбільш вразливою складовою народного господарства у цьому питанні є аграрне виробництво. Зокрема, близько 80% техніки аграрного виробництва працює на дизельному пальному, а у собівартості виробленої продукції паливо займають значну частку (близько 17% у рослинництві) [1]. Для зменшення негативного впливу тенденцій ринку нафтових палив на аграрне виробництво їх слід заміщати біодизелем із рослинних олій. Виробництво біодизеля із рослинних олій характеризується недостатнім рівнем розвитку як сировинних, так і переробних їх складових, порівняно малими обсягами реалізації готової продукції, розбалансованістю управління цими процесами і майже повною відсутністю міжгалузевої координації. Вирішення зазначеної проблеми можливе на підставі реалізації програм заміщення нафтових палив біодизелем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проведений аналіз публікацій стосовно управління проектами та програмами заміщення нафтових палив біодизелем свідчить про те, що їм приділено достатньо багато уваги [2; 3]. Однак, відносно структуризації програмам заміщення нафтових палив біодизелем, то з цього питання публікації відсутні.

Постановка завдання

Виконати структуризацію програм заміщення нафтових палив біодизелем.

Виклад основного матеріалу

Програма заміщення нафтових палив біодизелем – це ряд пов'язаних один з одним проектів, управління якими здійснюється одночасно для досягнення переваг і ступеня керованості, що неможливо досягти під час управління ними окремо. Управління окремо

кожним із проектів цієї програми не дає відчутного результату (доходу), у той час як сумісне управління всією програмою забезпечує отримання синергетичного ефекту (максимального прибутку).

Виконаний аналіз літературних джерел [4] свідчить про те, що для одержання біодизеля використовуються рослинні олії, що отримують з насіння олійних культур (ріпаку, сої, соняшнику, льону олійного). Окрім того відомо, що в умовах західної України провідна роль як сировини у виробництві біодизеля належить насінню ріпаку. Отже, у подальшому будемо розглядати програми заміщення нафтових палив біодизелем із ріпакової олії.

Для структуризації програми заміщення нафтових палив біодизелем із рослинної олії окремого регіону використаємо метод структуризації цілей, який передбачає вироблення системи цілей програми та її подальше поєднання із структурою, що розробляється. Таким чином, структура будується на основі системного підходу, який проявляється у формі графічних описів цієї структури з якісним (частково кількісним) аналізом і обґрунтуванням варіантів її побудови і функціонування.

Програма заміщення нафтових палив біодизелем із рослинної олії окремого регіону розбивається на окремі рівні, на яких розглядається чотири різновиди проектів (рис.): 1) виробництва сировини (насіння олійних культур) для отримання біопалива (P_{BC}); 2) післязбиральної обробки насіння ріпаку ($P_{ПО}$); 3) зберігання та транспортування насіння ріпаку ($P_{ЗГ}$); 4) переробки насіння ріпаку у біопаливо ($P_{П}$).

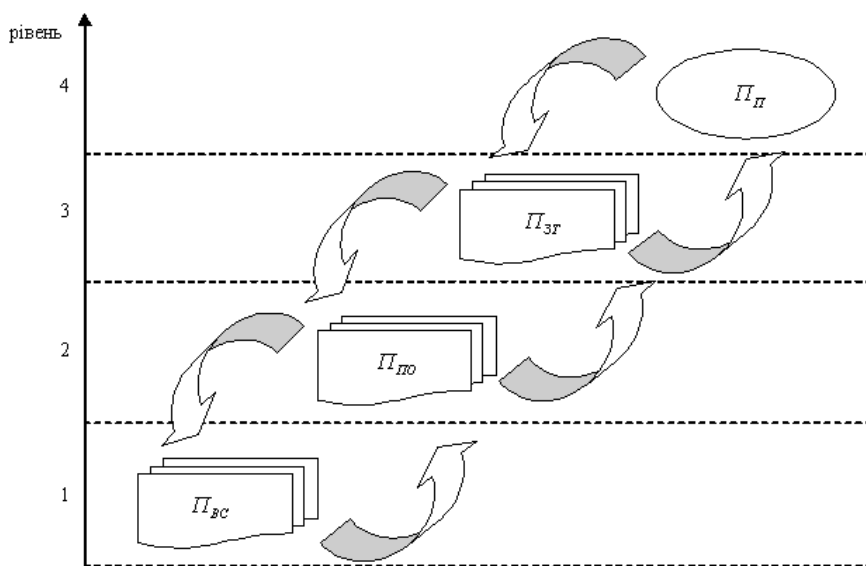

Рис.1 Структура програми заміщення нафтових палив біодизелем

Проекти виробництва ріпаку для біодизеля (P_{BC}) стосуються його вирощування та збирання у окремих сільськогосподарських підприємствах, а їх продуктом є зібраний врожай із мінімальними втратами сировини та витратами ресурсів.

Проекти післязбиральної обробки сировини для біодизеля ($P_{ПО}$) передбачають обробку насіння ріпаку і доведення його до чинних вимог (ГОСТ 10583-76), а їх продуктом є насіння ріпаку заданої норми та класу.

Відносно проектів зберігання та транспортування насіння ріпаку (P_{3T}), то вони передбачають тимчасове розміщення, транспортування та зберігання окремих партій насіння ріпаку в умовах, що виключають можливість їх змішування. Продуктом цих проектів є насіння ріпаку відповідного класу у місці його переробки на біодизель.

Останнім різновидом проектів у програмі заміщення нафтових палив біодизелем є проект переробки насіння ріпаку (P_{II}), а його продуктом є отримане біопаливо.

Між проектами, які входять до складу програм заміщення нафтових палив біодизелем, існують взаємозв'язки:

$$P_{BC} \leftrightarrow P_{IO} \leftrightarrow P_{3T} \leftrightarrow P_{II}. \quad (1)$$

Реалізація програм заміщення нафтових палив біодизелем потребує розкриття особливостей цих взаємозв'язків та закономірностей формування як продукту цих програм, так і продуктів окремих проектів, що входять до їх складу.

Отже, означена структура програм заміщення нафтових палив біодизелем свідчить про те, що до їх складу входять не лише окремі проекти, які розглядаються на чотирьох рівнях, а й те, що вони є взаємопов'язаними і мають виконуватися в певній часовій послідовності. Розкриття закономірностей взаємозв'язків між означеними проектами, що входять до складу програм заміщення нафтових палив біодизелем, потребує розроблення відповідних науково-методичних засад.

Висновки

1. Програми заміщення нафтових палив біодизелем складаються із окремих проектів, які мають свої особливості і, на жаль, для управління ними науково-методичні засади ще не розроблено.

2. Виконана структуризація програм заміщення нафтових палив біодизелем свідчить про те, що до їх складу входять чотири різновиди проектів, які слід розглядати на окремих рівнях, вони мають свої особливості та є взаємопов'язаними між собою.

3. Ефективність реалізації програм заміщення нафтових палив біодизелем значною мірою визначається рівнем узгодженості означених проектів між собою як за змістом, так і за часом реалізації.

4. Для управління програмами заміщення нафтових палив біодизелем слід розробляти науково-методичні засади розкриття особливостей взаємозв'язків між окремими проектами та закономірностей формування цих програм.

Література

1. Гавриш В.І. Обґрунтування стратегії щодо використання рослинної сировини для виробництва дизельного біопального / В.І.Гавриш // Економіка АПК. – 2007. – №12. – С.28-35.
2. Сидорчук О.В., Войтенко Є.Г., Конфігурація проектів виробництва ріпакового біопалива// Тези доповідей VI міжнародної конференції "Управління проектами у розвитку суспільства". Тема: Прискорення розвитку організації на основі проектного управління.- К.:КНУБА, 2009. - С.183-185.
3. Бальковський П.В. Науково-методичні засади управління цінністю проектів виробництва біодизеля / П.В.Бальковський, І.М.Флис, С.Й.Ковалишин // Тези доповідей VII Міжнародної конференції «Управління проектами у розвитку суспільства» Тема: Управління цінністю проектів та програм у розвитку організацій. – К. : КНУБА, 2010. – С. 15-16.
- Умінський С., Топілін Г. Біодизельне паливо для енерготехнічних потреб аграрного виробництва // Вісник Львів.НАУ: Агроінженерні дослідження. – 2008.- №12.-Т.1.-С.522-526.